

Jak kamienie rzucone na szaniec...

31 lipca 1944 r. Komendant Główny Armii Krajowej gen. Tadeusz Komorowski „Bór” w obecności delegata Rządu na Kraj wydał dowódcy Okręgu AK Warszawa płk. Antoniemu Chruścielowi „Monte-rowni” rozkaz o rozpoczęciu 1 sierpnia 1944 r. o godz. 17.00 zbrojnej walki z Niemcami w Warszawie

Polacy! Od dawna oczekiwana godzina wybiła. Oddziały Armii Krajowej walczą z najeżdżącą niemieckim we wszystkich punktach Okręgu Stołecznego – napisano w pierwszej powstańczej odezwie, rozklejonej na ulicach stolicy.

Siły Armii Krajowej liczyły 40-45 tys. żołnierzy, zorganizowanych w ośmiu obwodach podległych Komendzie Okręgu Warszawskiego AK (Śródmieście, Żoliborz, Wola, Ochota, Mokotów, Praga, Powiat i Okęcie) oraz w oddziałach wydzielonych. Powstańcy dyspono-

wali ok. 2,5 tys. pistoletów, 1475 karabinami, 420 pistoletami maszynowymi, 94 ręcznymi karabinami maszynowymi, 20 ciężkimi karabinami maszynowymi.

Już w pierwszym dniu powstańcy zdobyli hotel „Victoria” przy ul. Jasnej (miejsce to wybrano następnie na kwatery płk. Chruściela „Montera”), opanowali gmach Towarzystwa Ubezpieczeń „Prudential” (najwyższy wówczas budynek w Warszawie – 68 m wysokości) przy Placu Napoleona (obecnie Plac Powstańców Warszawy); na jego dachu zawieszono polską flagę.

W reakcji na wybuch powstania w Warszawie Reichsführer SS Heinrich Himmler powiedział: *Każdego mieszkańca należy zabić, nie wolno brać żadnych jeńców. Warszawa ma być zrównana z ziemią i w ten sposób ma być stworzony zastraszający przykład dla całej Europy.*

A tak układały się losy Powstania...

2 SIERPNIA

- Powstańcy zdobyli Poczta Główną, Państwową Wytwórnię Papierów Wartościowych, Pałac Kasińskich, fabrykę Monopolu Tytoniowego oraz Elektrownię Warszawską na Powiślu.

- W wyniku ran zmarła Krystyna Kraheńska „Danuta” – poetka, autorka jednej z najpopularniejszych piosenek powstańczych *Hej chłopcy, bagnet na broń!*

- Ukazał się pierwszy powstańczy numer pisma AK *Biuletyn Informacyjny*.

- Niemcy dokonali egzekucji ponad 600 osób przetrzymywanych w więzieniu mokotowskim przy ul. Rakowieckiej.

3 SIERPNIA

- Niemieckie bombowce po raz pierwszy od wybuchu powstania zbombardowały Warszawę.

- Powstańcy opanowali Dworzec Pocztowy, Pałace Blanka i Mostowskich oraz Arsenał.

- Komendant Żydowskiej Organizacji Bojowej (ŻOB) Iczhak Cukierman wydał odezwę do bojowników żydowskiego ruchu opo-

ru z apelem o wstępowanie w szeregi powstańcze i walkę z Niemcami. *Od trzech dni lud Warszawy prowadzi walkę orężną z okupantem niemieckim. Bój ten jest i naszym bojem (...). Przez bój do zwycięstwa do Polski wolnej, niepodległej, silnej i sprawiedliwej – głosiła odezwa.*

4 SIERPNIA

- Zarządzenie Komendy Okręgu Warszawa AK wzywające mieszkańców stolicy do budowy barykad.

- Powstańczy sztab dowodzenia opuścił hotel „Victoria” i przeniósł się do budynku PKO przy ul. Jasnej.

- Niemcy zrzucili z samolotów datowane na 2 sierpnia ulotki do żołnierzy AK, wzywające do zaprzestania działań zbrojnych przeciw Niemcom, rzekomo podpisane przez gen. Komorowskiego „Bora”.

- Poległ Krzysztof Kamil Baczyński, poeta, czołowy przedstawiciel tzw. Pokolenia Kolumbów, żołnierz Batalionów AK „Zośka” i „Parasol”.

- Załogi polskich i brytyjskich samolotów dokonały pierwszych zrzutów nad walczącą Warszawą.

5 SIERPNIA

- Powstańcy zdobyli „Gęsiówkę” – niemiecki obóz koncentracyjny (KL Warschau) przy ul. Gęsiej, uwalniając 348 Żydów.

- Oddziały niemieckie: brygada SS dowodzona przez SS-Oberführera Oskara Dirlenwängera oraz jednostki policyjne dowodzone przez generała policji SS Heinz Reinhartha wymordowały na Woli około 20 tys. mieszkańców tej dzielnicy. W ciągu następnych dni liczba ofiar wzrosła do 40 tys. Zbrodni na ludności cywilnej dokonywali – na Ochocie – żołnierze z brygady SS RONA.

- Zakończyła się niemiecko-sowiewka bitwa na przedpolach Pragi.

6 SIERPNIA

- Niemcy uruchomili w Pruszkowie obóz przejściowy (Duląg 121) dla ludności cywilnej Warszawy. Ogółem przeszło przez niego ok. 550 tys. mieszkańców stolicy.

- Utworzenie Wojskowej Służby Społecznej (WSS), podlegają-

cej Biuru Informacji i Propagandy Komendy Okręgu Warszawa AK. Do zadań WSS należała pomoc powstańcom oraz cywilom.

- Rozpoczęła działalność harcerska poczta polowa.

7 SIERPNIA

- Walki Zgrupowania „Radość” na cmentarzach kalwińskim i ewangelickim.

8 SIERPNIA

- Pierwsza audycja powstańczej radiostacji AK „Błyskawica” – nadana z gmachu PKO. *Halo, tu mówi „Błyskawica”! Stacja nadawcza Armii Krajowej w Warszawie, na fali 32,8 oraz 52,1 m. Duch Warszawy jest wspaniały – to pierwsze słowa, jakie na falach „Błyskawicy” połytnęły w eter.*

- W wydawanym przez Referat Prasowy Okręgowej Delegatury Rządu RP na m.st. Warszawę *Komunikacie Informacyjnym* ukazało się obwieszczenie o powszechnym obowiązku pracy.

9 SIERPNIA

- W trakcie ewakuacji Niemców z Pałacu Bruehla, siedziby gubernatora dystryktu warszawskie-

► *Dokończenie ze str. 3*

go Ludwiga Fischera, zginął jego zastępca – dr Herbert Hummel.

- Ukazały się pisma *Kurier Stołeczny* i *Barykady Powiśla*.

10 SIERPNIA

- Na Woli, mimo naporu nieprzyjaciela, powstańcy utrzymują placówkę przy ul. Okopowej, w rejonie cmentarzy i na Stawkach.

11 SIERPNIA

- Rozkaz płk. Chruściela „Montera” regulujący zasady postępowania się bronią oraz przepisy dotyczące wyposażenia i umundurowania.

i Kanalizacji, Starostwa Grodzkiego Śródmiejsko-Warszawskiego, a także Wojskowy Instytut Geograficzny, Miejski Instytut Higieny i Dom Turystyczny.

- Ukazał się pierwszy numer pisma *Barykada*.

13 SIERPNIA

- Niemcy zajęli Stawki, co spowodowało zamknięcie pierścienia wokół Starego Miasta.

- Na ul. Kilińskiego eksplodował niemiecki nosiciel ładunków wybuchowych, zdobyty wcześniej przez powstańców. W wyniku

na pamiętkę Bitwy Warszawskiej 1920 r.

16 SIERPNIA

- Komunikat Radia Berlin o zdławieniu polskiego powstania w Warszawie.

- W walkach na Starym Mieście polegli żołnierze AK; Tadeusz Gajcy – poeta, prozaik, krytyk literacki, redaktor konspiracyjnego pisma *Sztuka i Naród*, oraz Zdzisław Stroiński – poeta.

17 SIERPNIA

- Polskie Radio nadało pierwszą słyszalną w Londynie audycję z powstańczej Warszawy.

18 SIERPNIA

- Niemcy utworzyli Grupę „Dirlenwanger”, ok. 6,5 tys. oddział dowodzony przez SS-Oberführera Oskara Dirlenwagera, którego żołnierze zastąpiły ze szczególnego okrucieństwa wobec polskich cywilów w czasie tzw. rzezi Woli.

- Wojska niemieckie zajęły Zamek Królewski.

19 SIERPNIA

- Niemcy opanowali Politechnikę Warszawską.

20 SIERPNIA

- Po zaciętych walkach powstańcy zdobyli budynek Polskiej Akcyjnej Spółki Telefonicznej (PAST-y) przy ul. Zielnej.

- Oddziały powstańcze wycofały się z Muranowa na Stare Miasto.

21 SIERPNIA

- Nieudana próba przebiecia się oddziałów powstańczych z Kampinosu i Żoliborza na Stare Miasto. Straty Polaków wyniosły ok. 400 zabitych i rannych.

- Niemcy wysadzili w powietrze Pawiak oraz pobliskie więzienie dla kobiet – Serbię.

- Projekcja drugiej kroniki filmowej *Warszawa walczy* w kinie „Palladium”.

22 SIERPNIA

- Powstańcy zdobyli gmach tzw. Małej PAST-y (podstacji telefonów) przy ul. Piusa XI (obecnie ul. Piękna).

23 SIERPNIA

- Powstańcy odbili z rąk niemieckich kościół św. Krzyża na Krakowskim Przedmieściu i pobliską Komendę Policji.

- Polskie natarcie na Uniwersytet Warszawski.

24 SIERPNIA

- Powstańcy powstrzymują ataki na zabudowania Państwowej Wytwórni Papierów Wartościowych.

- Niemcy zdobywają szkołę na Rybakach i budynek mieszkalny PWPW.

25 SIERPNIA

- Powstańcy opanowali „Cafe Club” przy ul. Nowy Świat.

26 SIERPNIA

- Sztab Komendy Głównej AK ewakuował się kanałami ze Starego Miasta do Śródmieścia.

27 SIERPNIA

- Powstańcy zostali wyparci z Katedry św. Jana przy ul. Świętojańskiej. Niemcy wkroczyli również do Szpitala św. Jana Bożego przy ul. Bonifraterskiej.

- Ppłk. Mazurkiewicz ponownie objął dowództwo nad Zgrupowaniem AK „Radosław”, zastępując ciężko rannego mjr. Wacława Janaszka „Bolka”.

28 SIERPNIA

- Niemcy zajęły gmach Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych.

- Niemiecki sąd skazał na śmierć dowódcę Brygady RONA SS Brigadeführera Bronisława Kamińskiego, oskarżanego m.in. o niesubordynację i rabunek. Kamiński był odpowiedzialny za krwawą pacyfikację Ochoty.

- Okręgowy Delegat Rządu na Warszawę Marceli Porowski podpisał zarządzenie o powszechnym obowiązku pracy dla mężczyzn (od 17 do 40 lat) i kobiet (od 17 do 40 lat).

29 SIERPNIA

- USA i Wielka Brytania ogłosiły deklaracje, na mocy których żołnierzom AK przyznano pełnię praw kombatanckich.

30 SIERPNIA

- Niemcy zamordowali ok. 300 pacjentów szpitala św. Jana Bożego. Podobna liczba chorych zginęła lub została ranna w wyniku bombardowania Szpitala Ujazdowskiego przy ul. Chełmskiej.

31 SIERPNIA

- Nieudana próba przebiecia się oddziałów powstańczych z Grupy „Północ” AK ze Starego Miasta do Śródmieścia; ok. 300 rannych i zabitych.

- W kościele Sakramentek na Nowym Mieście w wyniku nalotu zginęło ok. 1000 osób; 300 ofiar bombardowania Pasażu Simonsa, u bieżącej ul. Długiej i Nalewki.

- Niemcy wywieźli do KL Stutthof ponad 3100 więźniów obozu w Pruszkowie, wśród nich m.in. powstańców warszawskich.

- Wojska niemieckie opanowały Wolę i Ochotę.

- Odwrót Zgrupowania „Radosław” w kierunku Starego Miasta; z funkcji dowódcy zgrupowania ustąpił ciężko ranny ppłk Jan Mazurkiewicz „Radosław”.

- Przyznano pierwsze krzyże Virtuti Militari za udział w walkach z Niemcami.

- Wojskowy Sąd Specjalny AK skazał na śmierć pierwszego żołnierza AK, oskarżonego o rabunek cywilnego mienia.

12 SIERPNIA

- Niemcy odbili z rąk polskich gmachy Dyrekcji Wodociągów

wybuchu zginęło około 300 osób, w tym ok. 160 żołnierzy.

- W kinie „Palladium” przy ul. Złotej odbył się dziennikarski pokaz kroniki filmowej *Warszawa walczy*.

14 SIERPNIA

- Walki o Uniwersytet Warszawski: powstańcy zdobyli transporter opancerzony z Dywizji SS „Wiking”, nazywany „Jasiem” oraz „Szarym Wilkiem”.

- Ewakuacja Szpitala Maltańskiego z ul. Senatorskiej na ul. Zgoda.

15 SIERPNIA

- Uroczystości w oddziałach powstańczych z okazji Święta Żołnierza Polskiego, obchodzonego

UHONOROWANIE KOŁOBRZESKIM KRZYŻEM KOMBATANCKIM

W czerwcu br., w sali konferencyjnej Zarządu Głównego ZKRPIBWP odbyła się uroczystość uhonorowania Kołobrzeskim Krzyżem Kombatanckim żołnierzy-kombatantów oraz osób zasłużonych w działalności dla polskiego ruchu kombatanckiego.

Ideę ustanowienia Kołobrzeskiego Krzyża Kombatanckiego przybliżył zebrany pomysłodawca i projektant odznaczenia, wiceprezes ZG, kmdr Henryk L. Kalinowski, podkreślając, że wyszła ona naprzeciw potrzebie i oczekiwaniom środowisk żołnierzy 1 Armii WP, uczestników walk o miasto.

Fot. Krzysztof Orzechowski

Jako pierwsi uhonorowani przez Prezesa ZG, płk. dr. hab. Ryszarda Sobierajskiego zostali uczestnicy walk o „Festung Kolberg” – płk Józef Koleśnicki, płk Zygmunt Bąk oraz ppłk dr Włodzimierz Szymankiewicz.

Za zasługi dla polskiego ruchu kombatanckiego Kołobrzeskim Krzyżem Kombatanckim odznaczony został także p.o. Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i OR minister Jan J. Kasprzyk. Odznaczenie oraz dyplom wręczył płk dr hab. Ryszard Sobierajski. Następnie minister wręczył to odznaczenie prezesowi ZG R. Sobierajskiemu oraz wiceprezesowi Henrykowi L. Kalinowskiemu.

Uwzględniając całokształt działalności służącej umacnianiu polskiego ruchu kombatanckiego oraz troskę o zapewnienie weteranom godnych warunków bytowych, Kołobrzeskim Krzyżem Kombatanckim wyróżniono Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych.

Krzyż Kołobrzeski, usytuowany na ozdobnej tabliczce, na której był zamieszczony tekst uchwały, w imieniu Urzędu z rąk prezesa R. Sobierajskiego odebrał minister J. J. Kasprzyk w towarzystwie dyrektora Gabinetu Szefa Urzędu Jacka Polańczyka.

Dziękując w imieniu własnym oraz instytucji za zaszczytne wyróżnienie, minister Jan J. Kasprzyk powiedział m.in.: *Kiedy w marcu br., w rocznicę walk o Kołobrzeg, miałem zaszczyt uczestniczyć w spotkaniach i rozmowach z weteranami bitwy, zrozumiałem, jak wielki wysiłek, okupiony krwią, wnieśli oni – na swoim odcinku – w walce o niepodległość Ojczyzny. Walka o każdą ulicę, każdy dom, każde piętro pokazała ofiarność i bitość*

polskiego żołnierza. To od nich my, młode pokolenie, winniśmy się uczyć jak przedkładać interes Rzeczypospolitej nad własny. Dziękując jeszcze raz za to zaszczytne wyróżnienie, pragnę pogratulować wszystkim odznaczonym, a obecnym na sali kombatantom, podziękować za to, że przekazujecie młodym ludziom te wartości, które były udziałem Waszej drogi bojowej, szlaku 1 Armii Wojska Polskiego.

S. A.

ODZNACZENIE GODNE KOŁ

W walkach o Kołobrzeg jednostki 3, 4 i 6 Dywizji 1 Armii Wojska Polskiego oraz 272 Dywizji Armii Czerwonej poniosły bardzo duże straty. W bezpośrednich walkach poległo ponad 1300 żołnierzy, spoczywają oni na cmentarzach w Kołobrzegu. To tu, na plaży w Kołobrzegu, 18 marca 1945 r. o godz. 18.00, kapral, żołnierz z 7pp 3 DP Franciszek Niewidziajto dokonał symbolicznego aktu zaślubin Polski z Morzem, wypowiadając słowa *Przysłiśmy, Morze, po ciężkim i krwawym trudzie. Widzimy, że nie poszedł na darmo nasz trud. Przysięgamy, że Cię nigdy nie opuścimy. Rzucając ten pierścień w Twe fale, biorę z Tobą ślub, ponieważ Tyś było i będziesz zawsze nasze.*

W czerwcu 2017 r. w sali koncertowej ratusza miejskiego Kołobrzegu na uroczystej sesji Rady Miasta z udziałem władz miasta, przedstawicieli środowisk kombatanckich, posłów, senatorów, młodzieży, w obecności przedstawicieli prasy i tele-

wizji, odbyła się uroczystość wręczenia po raz pierwszy, specjalnie ustanowionego, **Kołobrzezkiego Krzyża Kombatanckiego**.

Uroczystość rozpoczęła się wprowadzeniem Sztandaru Miasta. Przewodniczący Rady Miasta Ryszard Szufel bardzo serdecznie powitał przybyłych gości, zwłaszcza kombatanatów. W swoim wystąpieniu podkreślił, że *czas wojennej zawieruchy znaczony był śmiercią i cierpieniem milionów niewinnych ludzi. Dla Polaków był czasem chwały i sławy żołnierza polskiego. Szczególnie żołnierze 1 Armii Wojska Polskie-*

go zajęli w tej walce szczególne miejsce. Rozpoczęty bitwą pod Lenino, długi i krwawy szlak bojowy, stał się nadzieją i wiarą w odniesienie realnego zwycięstwa.

Następnie głos zabrał prezydent Kołobrzegu Janusz Gromek, który zaakcentował, że trud tej walki nie poszedł na marne, a po zakończeniu działań wojennych wielu spośród walczących o Kołobrzeg osiedliło się na tych terenach przyczyniając się aktywnie do jego odbudowy, jak robią to dziś ich synowie, wnukowie. A Kołobrzeg nigdy nie zapomniał o swoich bohaterach.

Kolejnym mówcą był wiceprezes Zarządu Głównego Związku Kombatanatów RP i BWP, Kawaler Orderu Wojennego *Virtuti Militari*, kmrdr Henryk Leopold Kalinowski. Podkreślił historyczną wagę trudu i wysiłku żołnierzy Wojska Polskiego włożonego w odzyskanie państwowości polskiej na tych słowiańskich terenach. Sam brał udział w walkach o te ziemie stawiając pierwszy

OBRZESKICH ZWYCIĘZCÓW

stłup graniczny 27 lutego 1945 r. w Czelinie nad Odrą. Następnie brał udział w szturmie Berlina. Kmdr H. L. Kalinowski, pomysłodawca i autor odznaczenia, podkreślił, że prace nad jego powstaniem sprawiły mu wielką radość. Potrzebę powstania odznaczenia nosił w sercu od dawna. Zwrócił też szczególną uwagę na symbolikę zawartą w odznaczeniu, zawierającą nierozłączną więź „Piastowskiego Orła osadzonego na kotwicy (morzu) i krzyża katolickiego”. *Czuje się usatysfakcjonowany, że Kołobrzesci Krzyż Komboatancki stał się symbolem wyróżnienia za wielkie czyny bohaterkie czasów wojny i wysiłek pokojowego zaangażowania dla tego miasta. Dlatego z największą radością wezmę udział w jego wręczeniu bohaterom.*

Reprezentujący ZG ZKRPIBWP Zbigniew Żurowski, dyrektor Biura, odczytał treść Uchwały Zarządu Głównego Związku o nadaniu Kołobzesckiego Krzyża Komboatanckiego **Miastu Kołobrzegu, Muzeum Oręża Polskiego w Kołobrzegu** oraz kombatantom biorącym udział w walkach o Kołobrzeg. Aktu dekoracji dokonał Kawaler Orderu Wojennego *Virtuti Militari*, kmdr Henryk Leopold Kalinowski, wiceprezes ZG ZKRPIBWP.

Wyróżnionych zostało 20 osób, bohaterów, uczestników walk o Kołobrzeg – Kawaler Orderu Wojennego *Virtuti Militari* **płk Leon Bodnar, płk Jan K. Szybski, Jan Kazimierz, Tadeusz**

Chłopicki, Józef Malinowicz, Piotr Podgórski, Wiktor Dąbrowski, Aleksandra Szpaczyńska, Józef Kwiatkowski, Franciszek Jasiński, Andrzej Miekin, Kazimierz Sadowski, Jerzy Sztandera, Władysław Koziecko, Zygmunt Jermoszewicz, Henryk Odyniec, Kazimierz Królikowski, Franciszek Zieliński, Tadeusz Pawlikowski, Wincenty Synówka, Waleria Kot.

Następnie Kawalerowie Orderu Wojennego *Virtuti Militari*, kmdr Henryk Leopold Kalinowski oraz płk Leon Bodnar, wiceprezes Zachodniopomorskiego Zarządu Wojewódzkiego ZKRPIBWP udekorowali Kołobzesckim Krzyżem Komboatanckim prezydenta Kołobzegu **Janusza Gromka** za wybitne zasługi w upowszechnianiu wiedzy o czynach Wojska Polskiego.

W imieniu wyróżnionych głos zabrał płk dr hab. Jan Kazimierz Szybski. Podkreślił, że *w ostatnich miesiącach wiele się działo wokół powstania jednego z najpiękniejszych komboatanckich odznaczeń – Kołobzesckiego Krzyża Komboatanckiego. Powstał on z potrzeby serca żyjących Bohaterów II Wojny Światowej walczących o wyzwolenie ziem polskich spod okupacji niemieckiej i jednym z najbardziej oczekiwanych wyróżnień upamiętniających czyn zbrojny, heroiczną walkę o zdobycie jed-*

nej z największych twierdz tej wojny, Kołobzegu – za to serdecznie dziękujemy.

Następnie głos zabrała Janina Koptas – prezes Zachodniopomorskiego Zarządu Wojewódzkiego w Szczecinie. *Był to szczególny dzień, bowiem wieńczył sukcesem podjęte w tej sprawie wspólne starania, dając nam poczucie satysfakcji, że spełniono oczekiwania naszych weteranów. Jesteśmy wdzięczni Zarządowi Głównemu za niezwykle zaangażowanie, dołożenie wszelkich możliwych starań i środków finansowych aby powstało odznaczenie godne kołobzesckich zwycięzców. Gratulujemy i dziękujemy.*

Po zakończeniu uroczystości kombatanci i goście „pozowali” do pamiątkowego zdjęcia.

Podczas obiadu, wydanego przez prezydenta Kołobzegu, wspomnieniom nie było końca.

Kombatanci i goście zwiedzili również odbudowane miasto oraz Muzeum Oręża Wojska Polskiego.

ZBIGNIEW ŻUROWSKI

Komandorią „Za Wybitne Zasługi dla ZKRPIBWP” odznaczono Zbigniewa Bejgera - pełnomocnika Starosty ds Kombatantów w Kołobrzegu.

Fot. Krzysztof Orzechowski

TO BYŁA KRWAWA NIEDZIELA...

W lipcu br. obchodzony był po raz pierwszy Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Ludobójstwa, dokonanego przez ukraińskich nacjonalistów na obywatelach II Rzeczypospolitej. Uchwałę w tej sprawie przyjął Sejm RP w ubiegłym roku, wyrażając najwyższe uznanie dla żołnierzy Armii Krajowej, Kresowej Samoobrony, Batalionów Chłopskich, którzy podjęli bezprzykładną walkę w obronie mordowanej bezlitośnie ludności polskiej.

Dzień 11 lipca nie został wybrany przypadkowo. Oto 11 i 12 lipca 1943 r. UPA dokonała skoordynowanego ataku na polskich mieszkańców 150 miejscowości na Wołyniu. Była to kulminacja trwającej już od początku 1943 r. fali mordowania i wypędzania Polaków z ich domostw, w wyniku której na Wołyniu i w Galicji Wschodniej zginęło ok. 100 tys. Polaków.

Sprawcami Zbrodni Wołyńskiej były Organizacja Ukraińskich Nacjonalistów – frakcja Stepana Bandery, podporządkowana jej Ukraińska Powstańcza Armia oraz ludność ukraińska uczestnicząca w mordach swoich polskich sąsiadów. OUN-UPA nazywała swoje działania „antypolską akcją”. To określenie ukrywało zamiar jakim było wymordowanie i wypędzenie Polaków.

Pierwszy masowy mord na ludności polskiej na Wołyniu został dokonany 9 lutego 1943 r. przez oddział Ukraińskiej Armii Powstańczej, który zamordował 173 Polaków we wsi Parośla w powiecie sarneńskim.

Obachody wołyńskie rozpoczęły się zorganizowaną przez Patriotyczny Związek Organizacji Kresowych i Kombatanckich społeczną konferencją „Należna Pamięć – nie zgasła“.

W Muzeum Niepodległości w Warszawie spotkało się 8 lipca grono wybitnych znawców problemu – historyków, działaczy społecznych, związków kresowych, badaczy rzezi wołyńskiej. Byli wśród nich m.in. Ewa Siemaszko, dr Lucyna Kulińska, ks. Tadeusz Isakowicz Zaleski, prof. Włodzimierz Osadczy, dr hab. Andrzej Zapałowski.

Obecny na konferencji wiceminister Obrony Narodowej Michał Dworczyk zwrócił uwagę, iż Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Ludobójstwa obchodzimy po raz pierwszy. To, że parlamentarzyści jednogłośnie opowiedzieli się w ubiegłym roku za jego ustanowieniem dowodzi, że pamięć o ludobójstwie odradza się, ma szansę wejść na stałe do polskiej świadomości historycznej.

Nawiązał także do uchwalonego w br. nowego państwowego odzna-

czenia – „Krzyża Wschodniego“, który będzie nadawany osobom ratującym życie Polaków na Kresach, w tym także Sprawiedliwym Ukraińcom.

Odnosząc się do Sejmowej uchwały, historyk Ewa Siemaszko oceniła, że była ona „momentem przełomowym i aktem sprawiedliwości wobec ofiar“.

Jednym z obecnych na spotkaniu był Stanisław Srokowski, autor książki „Nienawiść“, na kanwie której powstał znany film Wojciecha Smarzewskiego „Wołyń“.

Doceniając znaczenie przyjętej przez Sejm Uchwały, ustanawiającej Dzień Pamięci, środowiska kresowe domagają się przyjęcia ustawy o penalizacji „banderyzmu“ co zdaniem Witolda Listowskiego, przewodniczącego Patriotycznego Związku Organizacji Kresowych i Kombatanckich jest szczególnie ważne dla rodzin ofiar „rzezi wołyńskiej“.

W niedzielę, 9 lipca uczestnicy konferencji byli na uroczystej mszy św. oraz złożyli wieniec przed Grobem Nieznanego Żołnierza.

Państwowe, główne uroczystości Narodowego Dnia Pamięci Ofiar Ludobójstwa odbyły się 11 lipca przy pomniku Ofiar na warszawskim Żoliborzu ➔.

W samo południe odbył się przejmujący w swej treści Apel Pamięci, złożone zostały wieńce, zapalono znicze. Odsłonięta została tablica informacyjna przy pomniku Ofiar. Złożone zostały także wieńce przy pomnikach Ofiar Ludobójstwa 27 Wołyńskiej Dywizji Piechoty AK. Hołd ofiarom Wołynia złożył także minister Obrony Narodowej Antoni Macierewicz – złożył wieńiec na Grobie Nieznanego Żołnierza.

Organizatorem uroczystości był Urząd do Spraw Kombatanów i OR, Stowarzyszenie Upamiętnienia Ofiar Zbrodni Ukraińskich Nacjonalistów oraz Okręg Wołyńskiego ŚŻŻAK.

Związek Kombatanów RP i BWP, w którego składzie jest Środowisko Żołnierzy Polskiej Samoobrony Kresów Południowo-Wschodnich II RP – z uznaniem i szacunkiem odnosi się do działalności środowisk

kresowych, ich walki o prawdę historyczną i upamiętnienie tragedii Wołynia. Za popularyzowanie i utrwalanie pamięci o ludziach i ich czynach, w tym tragicznym okresie, wprowadzono Krzyż Czynu Zbrojnego Polskiej Samoobrony na Kresach Wschodnich II RP, który nadano dziesiątkom osób i instytucji mających szczególne zasługi na tym polu. Miesięcznik „Polsce Wierni“ systematycznie publikuje relacje świadków i wydarzenia łączące się z ludobójstwem na Wołyniu. Związek stoi na stanowisku, że pamięć o wołyńskiej tragedii, trauma ofiar rzezi nie może pójść w zapomnienie.

MIZ